

функціонування системи «стримувань і противаг» яка б забезпечила законний розподіл владних повноважень і впливів на практиці, що допомогло б направити діяльність держави на благо суспільства.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 № 22/98-ВР (редакція від 04.06.2015) [Електронний ресурс]: Законодавство України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/22/98-вр>
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. / пер. з рос. / О. Скакун – Х.: Консум, 2001. – 656 с.
4. Ляшко О. В.: Порошенко узурпує владу, як Янукович: інтерв'ю [Електронний ресурс]: 24 канал – Режим доступу: http://24tv.ua/lyashko_poroshenko_uzurpuye_vladu_yak_yanukovich_n567510

УДК 340.1 (043.2)

Макеєва О. М., к.ю.н.,
Процко М. М., студент,

Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

СИСТЕМА СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

У сучасних умовах у політико-правовому житті України відбуваються масштабні зміни, що суттєво впливають на систему поділу влади і, зокрема, на систему рівноваги в середині вищої ланки, на взаємовідносини між її складовими, визначають нові межі правового поля діяльності органів законодавчої та виконавчої гілок влади. Актуальною є необхідність вивчення теоретичних та практичних підходів характеру взаємовідносин між різними гілками влади у межах дії конституційного принципу поділу влади.

Метою даної роботи є дослідження проблем реалізації системи стримувань і противаг у розподілі гілок влади та визначення перспектив її удосконалення. У юридичній науці проблематика розглядається в контексті досліджень принципу поділу державної влади, що призводить до узагальнюючого характеру дослідження її теоретико-правової суті, а також аналізу окремих її елементів. Цим питанням, зокрема, присвячені праці таких українських вчених, як В. Авер'янова, К. Бабенка, В. Журавського, В. Ковальчук, М. Козюбри, І. Кресіної, І. Сало, О. Скакун, В. Погорілка, В. Селіванова, В. Тація, Ю. Тодики,

Ц. Шаповала, В. Шатіла та інших.

Система стримувань і противаг у розподілі гілок влади в Україні виражається через повноваження органів державної влади, що, у свою чергу, включають суворо визначені на законодавчому рівні взаємні обмеження. Конституція України передбачає такі інститути системи «стримувань і противаг» в державі: право «вето» Президента на законопроект, прийнятий Верховною Радою; імпічмент Президента з боку Верховної Ради, що призводить до його усунення з поста; прийняття Верховною Радою резолюції недовіри Кабінету Міністрів, яка має наслідком його відставку; участь Верховної Ради у формуванні Конституційного Суду (призначення третини складу); контроль Конституційного Суду за відповідністю Конституції законів та інших правових актів Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Верховної Ради Автономної Республіки Крим; парламентський контроль Уповноваженим Верховної Ради з прав людини (омбудсманом) за дотриманням конституційних прав і свобод людини та інші [1, с. 24].

У політико-правовій практиці сучасних демократичних країн світу доктрина поділу влади реалізована через формування механізмів стримувань і противаг та балансу владних повноважень гілок влади, що забезпечує демократичний принцип та правовий характер держави і є запорукою ефективності її функціонування. Система стримувань і противаг в Україні є недосконалою на практиці та підлягає подальшому правовому удосконаленню. Важливим недоліком системи є процедура усунення Президента з поста Верховною Радою в порядку імпічменту. Таку процедуру передбачено і чітко виписано в Конституції України (ст. 111). Проте ця процедура є доволі складною та багатоступеневою. По суті, це робить реалізацію ідеї імпічменту практично неможливою.

У сучасних умовах Україні політична і державна влада все більше корпоратизується, що проявляється в таких явищах, як злиття влади і бізнесу, маніпулювання владою для задоволення політичних, вузькокорпоративних та особистих потреб. У переліку засобів, які мають посилити народовладдя, є запровадження в Конституції права народної законодавчої ініціативи, народного вето на закони та розвиток референдної демократії. Залишається невирішеним і питання запровадження конституційної скарги громадян до Конституційного Суду як елементу контролю з боку суспільства за діяльністю органів публічної влади. Важливою проблемою є необхідність серйозних змін у здійсненні правосуддя. Адже саме незалежні суди є фундаментальним засобом контролю з боку народу за діяльністю будь-яких владних інститутів. Забезпечення підвищення ефективності діяльності судової системи, відсутність їхньої незалежності та справедливості полягає у безпосередньому розширенні участі громадян у здійсненні правосуддя, зокрема, практика суду присяжних (як окремого суду).

Серед шляхів вдосконалення системи стримувань і противаг є і децентралізація влади. Це, насамперед, чіткий розподіл повноважень між гілками влади, формування засобів неможливості зловживання такими повноваженнями та відповідного взаємного контролю. Вирішення даної проблеми полягає у створенні двопалатного парламенту. Діяльність Верхньої палати слугувала б не лише засобом підвищення якості власне законотворчого процесу, а щоб сенат, який формується виключно за мажоритарним принципом разом із Президентом відповідав за сталість, стабільність і ефективність функціонування позаурядових державних органів та установ. Важливими є вирішення проблем реформування прокуратури, яка залишається, по суті, пострадянським спадком системи позасудової інквізиції в державі [2, с. 80].

Отже, зазначені проблеми системи стримувань і противаг та шляхи їх реалізації повинні утвердити верховенство права як фундамент функціонування успішного і конкурентного українського суспільства.

Література

1. Система стримувань і противаг у сфері державно-управлінських відносин: наук.-метод. рек. / [В. А. Ребкало, В. А. Шахов, Е. А. Афонін та ін.]; за заг. ред. В. А. Ребкала, М. М. Логунової, В. А. Шахова. – К.: НАДУ, 2008. – 72 с.

2. Сурнін В. О. Принцип розподілу гілок влади як основа для створення дієвої системи стримувань і противаг / В. О. Сурнін // Теорія і практика державного управління. – 2014. – Вип. 2. – С. 75-82.